

Info

Szavazás a CIA-bizottság jelentéséről

Több mint 1200-szor szállt le CIA-repülőgép Európában 2001 és 2005 között, és titkos fogva tartásra alkalmas létesítmények lehettek amerikai katonai bázisokon - áll a CIA állítólagos illegális európai tevékenységét vizsgáló ideiglenes EP-bizottság jelentésében, amelyet elfogadott a parlament. A szöveg elítéli bizonyos tagállamok passzivitását, és elégtelennek tartja az EU Tanács együttműködési hajlandóságát is.

„Az európai országoknak a CIA által foglyok szállítására és illegális fogva tartására való állítólagos használatával foglalkozó ideiglenes bizottság” – ez a hivatalos neve az EP 2006 januárjában felállított testületének, amelynek végleges jelentését szerdán 382 igen, 256 nem és 74 tartózkodó szavazattal fogadta el az Európai Parlament.

(Az EP 2006 júliusában már elfogadott egy köztes jelentést, amely többek között azt állapította meg, hogy a CIA bizonyos esetekben közvetlenül felelős a terrorcselekmények gyanúsítottjainak „törvénytelen őrizetbe vételéért, eltávolításáért, elhurcolásáért és fogva tartásáért”).

Mint a jelentés indokolása emlékeztet, ez a szöveg 46 képviselő és szakértőik egy teljes évig tartó munkájával készült. Ez alatt a bizottság 33 alkalommal összesen 110 órát ülésezett, hét országba (Macedónia, Egyesült Államok, Németország, Egyesült Királyság, Románia, Lengyelország, Portugália) küldött tényfeltáró delegációt, mintegy 200 tanút hallgatott meg, és több ezer oldalnyi dokumentumot tanulmányozott át.

2001 óta hanyatló emberi jogok

A jelentés tervezete szerint az EP „úgy véli, hogy a 2001. szeptember 11-i eseményeket követően az ún. »terrorizmus elleni háború« – a maga túlkapásaival – az emberi jogok és alapvető szabadságok súlyos és veszélyes hanyatlását okozta, amint azt az ENSZ leköszönő főtitkára, Kofi Annan is megjegyezte”.

A képviselők szerint „a biztonság igénye és az egyéni jogok közötti kapcsolatában mindig tiszteletben kell tartani az emberi jogokat, biztosítva azt, hogy a terrorizmussal gyanúsított személyeket a megfelelő eljárás betartása mellett letartóztatják, eljárás alá vonják és elítélik”.

Az szöveg „felszólítja a Tanácsot és a tagállamokat, hogy – a parlament álláspontjával összhangban – adjanak ki egy olyan egyértelmű és hathatós nyilatkozatot, amely felszólítja az Egyesült Államok kormányát, hogy vessen véget a rendkívüli letartóztatásokkal és kiadatásokkal kapcsolatos gyakorlatnak”.

Az egyik elfogadott módosítás szerint „e jelentésnek nem célja, hogy támadja a titkosszolgálatok titkos jellegét, inkább azon titkos tevékenységek törvénytelen voltát szándékozik leleplezni, amelyek a vizsgált körülmények között a megfelelő demokratikus ellenőrzés hiányában a nemzeti és nemzetközi jogszabályok megsértéséhez vezettek”.

Törvénytelen és kontraproduktív a rendkívüli kiadatás

A jelentés „emlékeztet, hogy a rendkívüli kiadatási program egy olyan törvényen kívüli gyakorlat, amely el-entétes az emberi jogokkal kapcsolatban megállapított nemzetközi normákkal”. A „program” során „terrorista tevékenységgel megvádolt személyeket illegálisan elrabolnak, letartóztatnak és/vagy átadnak az Egyesült Államok ügynökeinek és/vagy más államokba szállítanak, hogy ott hallgassák ki őket”, ez pedig „az esetek többségében titkos fogva tartást és kínzást is jelent”.

A képviselők elítélik a rendkívüli kiadatást, „mint az Egyesült Államok által a terrorizmus elleni küzdelemben használt törvénytelen eszközt”, és azt is, „hogy egyes európai országok titkosszolgálati és kormányzati hatóságai több alkalommal elfogadták és eltitkolták ezt a gyakorlatot”. A bizottság úgy véli, hogy „a rendkívüli kiadások gyakorlata éppen a kíváncsisággal ellentétes hatást váltott ki a terrorizmus elleni küzdelemben, és valójában hátráltatja és akadályozza a terrorizmussal gyanúsított személyek elleni szabályos rendőrségi és igazságügyi eljárásokat”.

A bizottság „sürgősen kéri azon tagállamokat, amelyek azt még nem tették meg, hogy mielőbb ratifikálják a 2003-as EU-USA kiadatási megállapodást”. Ezt pedig úgy értelmezzék, hogy az ne teremthessen jogalapot rendkívüli kiadásokra.

Az államok felelősek a területükön történetekért

A jelentés „súlyosan aggasztónak tartja, hogy az európai országokban működtetett titkos fogdák egy része amerikai katonai támaszpontok területén helyezkedhetett el”. A képviselők emlékeztetnek: „az emberi jogok és alapszabadságok védelméről szóló egyezmény szerint valamennyi részes állam a teljes területén köteles joghatóságát gyakorolni, és ebbe a külföldi katonai támaszpontok is beletartoznak”.

Az ideiglenes bizottság szerint „minden európai országnak külön nemzeti jogszabályban kell szabályoznia és nyomon követnie a harmadik országok titkosszolgálati által a területükön folytatott tevékenységeket”, és „szankcionálnia kell az illegális – különösen az emberi jogok megsértésével kapcsolatos – cselekményeket és tevékenységeket”.

A jelentés arra is emlékeztet, hogy „a nemzetközi polgári légi közlekedési egyezmény (chicagói egyezmény) 1. cikke kimondja, a részes államok teljes és kizárólagos szuverenitással bírnak a területük feletti légtér tekintetében, és ennek megfelelően nem zárja ki az államok teljes körű felelősségét az emberi jogoknak a területükön – beleértve az afeletti légterületet is – belül történő betartásával kapcsolatban”.

Gauntánamót bezárni, kártérítés az áldozatoknak

A jelentés „felszólít a gauntánamói fogolytábor bezárására, és kéri az európai országokat, hogy haladéktalanul törekedjenek azon állampolgáraik vagy lakosaik visszatérésére, akiket az amerikai hatóságok jelenleg jogellenesen tartanak fogva”.

A bizottság „felszólítja az európai országokat, hogy enyhítsék a rendkívüli kiadatás ártatlan áldozatainak kárát, valamint hogy biztosítsák, hogy hatékony és gyors kárenyhítéshez jussanak, beleértve a rehabilitációs programokat és azokat a garanciákat is, hogy ezek a történések nem fognak megismétlődni, ideértve továbbá a megfelelő pénzügyi kártérítést is”.

Legalább 1245 CIA-járat Európában

A jelentés megállapítása szerint „2001 vége és 2005 vége között legalább 1245, CIA által üzemeltetett járat vette igénybe az európai légteret vagy szállt le európai repülőtereken”.

A bizottság „sajnálja, hogy egyes európai államok lazítottak légterük és reptereik ellenőrzésén azzal, hogy szemet hunytak a CIA által üzemeltetett járatok felett vagy beengedték azokat, amelyeket olykor rendkívüli kiadásra vagy foglyok illegális szállítására használtak”. A szöveg szerint aggodalomra ad okot, hogy „a CIA-gépek légtérhasználatának és leszállásának engedélyezésére többek között az Észak-Atlanti Szerződés 5. cikkének életbe léptetéséről szóló, 2001. október 4-én elfogadott NATO-megállapodás alapján kerül-

hetett sor”.

Az ideiglenes bizottság jelentése ezután a következő országok szerepét vizsgálja részletesen (zárójelben a CIA-gépek leszállásainak száma az adott országban, a rendelkezésre álló adatok szerint): Olaszország (46), Nagy-Britannia (170), Németország (330), Svédország, Ausztria, Spanyolország (68), Portugália (91), Írország (147), Görögország (57), Ciprus, Dánia, Belgium, Törökország, Románia (21), Lengyelország (11), Macedónia, Bosznia-Herzegovina, valamint Koszovó.

Olaszország, Nagy-Britannia

A bizottság például „a titkosszolgálatok érintettségének fényében igen valószínűnek tartja”, hogy az akkor hivatalban lévő olasz kormány is tudott arról, hogy Abu Omar, egyiptomi imámot olasz felségterületen rabolták el, majd szállították Egyiptomba, ahol azóta titokban tartják fogva”.

A Nagy-Britanniáról szóló részben a bizottság „aggodalmának ad hangot Michael Wood (1999 és 2006 között a külügyi és nemzetközösségi iroda jogtanácsosa – a szerk.) jogi szakvéleménye miatt, amely szerint az ENSZ kínzás, illetve kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódok vagy büntetések elleni egyezménye önmagában nem tiltja a kínzás révén szerzett információk »megszerzését és birtoklását«, amennyiben nem áll fenn közvetlen részvétel a kínzásban”. Az EP „elítél az információknak kínzással történő megszerzésére irányuló bármilyen kísérletet, függetlenül a résztvevők személyétől”.

Németország, Törökország: a Kurnaz-ügy

A jelentés elítéli a Németországban élő, török állampolgárságú Murat Kurnaz rendkívüli kiadatását és Guantánamóba szállítását. A szöveg szerint „Murat Kurnaz ügyvédjei és a német hatóságok által nyújtott információk szerint 2002-ben volt kilátás Murat Kurnaz Guantánamóból történő szabadon bocsátására, azonban ezt a német hatóságok nem fogadták el”. Viszont 2002 és 2004 között német ügynökök két alkalommal is kihallgatták őt Guantánamóban, ahol hivatalos vádemelés, valamint per és jogi képviselő biztosítása nélkül tartották fogva.

A képviselők azt is aggasztónak tartják, hogy a török hatóságok sem kívánnak diplomáciai eszközöket igénybe venni Kurnaz kiszabadítása érdekében. A jelentés szerint „ugyanezen hatóságok ezzel ellentétben jogellenesen fogva tartották saját állampolgárukat, hogy őt később kihallgatásának helyszínére, Guantánamóba szállíthassák”.

Svédország megsértette a kínzás elleni egyezményt

A jelentés Svédországot is elítéli amiatt, hogy az ott „menedékjogot kérő Mohammed El-Zári és Ahmed Agiza, egyiptomi állampolgárok Svédország általi 2001. decemberi kiutasítása kizárólag az egyiptomi kormány diplomáciai biztosítékain alapult, amelyek azonban nem nyújtanak kellő garanciákat a kínzással szemben”.

A bizottság „teljes mértékben támogatja az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának 2006. november 6-ai határozatát, amely megállapítja, hogy Svédország megsértette a kínzás teljes körű tilalmát”.

Macedónia és Koszovó

A jelentés felszólítja a Tanácsot és a közös kül- és biztonságpolitika irányítóit, tisztázzák, részt vett-e az EU rendőrségi missziója (Proxima) „a Macedóniai Biztonsági és Kémelhárítási Szolgálat (DBK) munkájában abban az időszakban, amikor Háled el-Mászrit átadták a CIA-nek”. A képviselők azt is „tudni szeretnék, igaz-e az, hogy a Tanács kihallgatta a Proxima-misszióban részt vevő EU-s személyzetet annak érdekében, hogy értékelje a Háled el-Mászri ügyével kapcsolatban birtokukban lévő információkat”.

A bizottság „mély aggodalmának ad hangot amiatt, hogy a kínzás megelőzésére létrehozott európai bizottság (CPT) 2006 júliusáig nem kapott belépési engedélyt a NATO koszovói fogdáinak területére”. A képviselők „sajnálják, hogy a NATO nem reagált azon feltevésekre, melyek szerint terrorista gyanúsítottakat tartottak jogellenesen fogva a NATO-vezette békefenntartó erők (KFOR) camp bondsteel-i börtönében”. A szöveg szerint „ez az egyetlen olyan fogdában Európában, ahová a CPT ellenőrei egészen a közelmúltig

nem kaptak korlátlan belépési engedélyt”.

Egyedül Bosznia nem tagad

A jelentés „üdvözli, hogy Bosznia-Hercegovina kormánya – Európában egyedülként – nem tagadja, hogy részt vett négy állampolgára, illetve két lakosa, összesen hat algériai származású személy rendkívüli kiadatásában, és hangsúlyozza, hogy Bosznia és Hercegovina kormánya volt az egyetlen olyan európai kormány, amely illegális cselekményeiért formálisan vállalta a felelősséget”.

„Az ideiglenes bizottság úgy tudja, a bosznia-hercegovinai hatóságokra a korábbiakban nem tapasztalt mértékű nyomást gyakorolt az Egyesült Államok kormánya”, és a diplomáciai kapcsolatok megszakítását helyezte kilátásba arra az esetre, ha a Szarajevó nem tartóztatná le a terrorizmussal vádolt hat férfit.

Románia

Az EP „örömmel nyugtázza, hogy a román szenátus eseti vizsgálóbizottságot állított fel”, „megjegyz, azonban, hogy az illetékes román hatóságok vonakodtak alaposan kivizsgálni az országban a titkos fogdák létezésének kérdését”.

A bizottság „sajnálja, hogy a román vizsgálóbizottság által kiadott jelentést teljes egészében titkosították a 7. fejezetében olvasható következtetései kivételével, amelyek kategorikusan tagadják annak lehetőségét, hogy Románia területén titkos fogdák léteztek”.

A képviselők „aggasztónak tartja az Egyesült Államok Kogalniceanu repülőtéri tartózkodása során végzett tevékenysége feletti, román hatóságok általi ellenőrzéssel kapcsolatosan kifejezett kétségeket”.

Lengyelország

Az ideiglenes bizottság „elítéli, hogy a lengyel kormány egyáltalán nem működött együtt az ideiglenes bizottsággal, különösen sérelmezve a bizottsági küldöttség nem megfelelő szintű fogadását”.

A szöveg szerint „az ideiglenes bizottság küldöttségének Lengyelországban lefolytatott meghallgatásai után ellentmondásos és zavaros kijelentések hangzottak el a CIA járatok repülőnaplóival kapcsolatban”.

A bizottság „tudomásul veszi a lengyel hatóságok magas rangú tisztviselői által tett nyilatkozatokat, amelyek szerint nem voltak titkos fogolytáborok Lengyelországban; a fent felsorolt, bizonyító erejű körülmények fényében azonban úgy véli, hogy nem lehet azt sem megerősíteni sem cáfolni, hogy Lengyelországban titkos fogolytáborok lettek volna”.

Volt ügynökök, eltitkolt tárgyalások

Az ideiglenes bizottság „köszönetet mond a CIA azon volt ügynökeinek, akik felajánlották együttműködésüket az ideiglenes bizottságnak, nevezetesen részt vettek egyes bizalmas tanácskozásokon, ahol megerősítették, hogy a kiadatási program már a kilencvenes években megkezdődött”. A képviselők egyben üdvözlik, hogy az amerikai szenátus vizsgálatot indít a CIA kiadatási gyakorlatáról.

A testület „elítél több tagállamot és az Európai Unió Tanácsát amiatt, hogy vonakodtak teljes mértékben együttműködni az ideiglenes bizottsággal, és hangsúlyozza, hogy az ideiglenes bizottság hatáskörén belül a tagállamok és különösen a Tanács és elnökségeinek magatartása jóval elmaradt a parlament jogos elvárásaitól”. A szöveg elfogadhatatlannak nevezi, hogy a Tanács először eltitkolta az amerikai kormány magas rangú tisztviselőivel folytatott rendszeres megbeszélések tényét, és ezekről később is csak részleges információkat adott.

Nem kielégítő válaszok

A jelentés szerint sem Javier Solana, az EU kül- és biztonságpolitikai főmegbízottja, sem Gijs de Vries, a terrorizmus elleni küzdelem európai koordinátora „nem tudott kielégítő válaszokkal szolgálni” az ideiglenes

bizottság bizonyos kérdéseire, Max-Peter Ratzel, az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) igazgatója pedig meg sem jelent a testület előtt. Ez utóbbit a képviselők különösen sajnálják, „mivel úgy tűnik, hogy a hivatal több összekötő tisztet is kihelyezett, többek között az amerikai hírszerző szolgálatokhoz”. Az EP „mély aggodalmát fejezi ki” amiatt, hogy a NATO volt és jelenlegi főtitkára, Lord Robertson és Jaap de Hoop Scheffer sem volt hajlandó megjelenni az ideiglenes bizottság ülésén. A grémium ugyanakkor méltatja az Európai Bizottság alelnöke, Franco Frattini szerepét és hozzájárulását a bizottság munkájához.

A jelentéstevő Giovanni Claudio Fava (szocialista, olasz) fontosnak tartotta megjegyezni, hogy az ideiglenes bizottság által elkészített „minden dokumentum (jelentések, munkadokumentumok, az ülések jegyzőkönyvei, a hivatalos küldöttségek jelentései stb.), csakúgy mint a kapott dokumentumok (kivéve a bizalmas jellegűek) elérhetők lesznek a nyilvánosság számára”.

Kapcsolat :

PERGER István

Sajtószolgálat - Szerkesztő

E-mail: sajto-HU@europarl.europa.eu

BXL: (32-2) 28 40924

STR: (33-3) 881 74845